

**PWYLLGOR CYNGOR RHONDDA CYNON TAF
IS-BWYLLGOR Y CABINET AR FATERION Y GYMRAEG**

Cofnodion o gyfarfod rhithwir y Is-bwyllgor y Cabinet ar Faterion y Gymraeg a gynhaliwyd Dydd Mawrth, 9 Mai 2023 am 3.00 pm.

Cafodd y cyfarfod yma ei recordio, ac mae modd gweld y manylion [yma](#)

Y Cyngorwyr Bwrdeistref Sirol – Roedd y Aelodau Is-bwyllgor y Cabinet ar Faterion y Gymraeg canlynol yn bresennol:-

Y Cyngorydd R Lewis (Cadeirydd)

Y Cyngorydd C Leyshon Y Cyngorydd G Caple
Y Cyngorydd M Norris

Swyddogion oedd yn bresennol

Ms L Davies, Cyfarwyddwr – Iechyd a Diogelwch y Cyhoedd, a Gwasanaethau'r Gymuned
Ms N Lewis, Pennaeth Gwasanaethau Cymuned a'r Gymraeg
Mr S Gealy, Rheolwr Gwasanaethau Cymraeg
Mr S Thomas, Swyddog Prosiect Yr Eisteddfod
Mr O Rowlands, Menter Iaith

Ymddiheuriadu am absenoldeb

Y Cyngorydd M Webber

5 Datgan Buddiant

Yn unol â Chod Ymddygiad y Cyngor, doedd dim datganiadau o fuddiant.

6 Cofnodion

PENDERFYNODD y Cabinet gymeradwyo cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 25 Hydref 2022.

7 Strategaeth Hybu'r Gymraeg a'r Cynllun Gweithredu

Rhannodd yr Uwch Swyddog Busnes Rheoleiddiol a Gweithredol sylwadau'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu gydag Is-bwyllgor yr Iaith Gymraeg ar ôl ystyried Strategaeth Hybu'r Gymraeg yn y cyfarfod a gynhaliwyd ar 21 Mawrth 2023. Tynnwyd sylw'r aelodau at Adran 5 yr adroddiad eglurhaol, a oedd yn crynhoi prif sylwadau'r Pwyllgor.

Yna rhoddodd Pennaeth Gwasanaethau Cymuned a Gwasanaethau Cymraeg gopi diwygiedig i'r Is-bwyllgor o Gynllun Gweithredu Strategaeth Hybu'r Gymraeg i helpu rhoi Strategaeth Hybu'r Gymraeg 2022–2027 ar waith. Cafodd y Strategaeth ei chymeradwyo gan y Pwyllgor ar 25 Hydref 2022.

Estynnodd y Cadeirydd ddiolch a chanmoliaeth i'r swyddogion am yr adroddiad a'r gwaith sydd wedi'i wneud i lunio'r Strategaeth Hybu a Chynllun Gweithredu cadarn. Siaradodd y Cadeirydd am y targedau uchelgeisiol mewn perthynas â'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg a chynyddu nifer y dysgwyr tua 10% dros y deng mlynedd nesaf, a'r cyfleoedd yn y dyfodol a fydd yn deillio o Eisteddfod 2024. Siaradodd y Cadeirydd yn gadarnhaol hefyd am y cysylltiadau â'r cymunedau a phwysleisiodd bwysigrwydd cymunedau i gyrraedd y targedau uchelgeisiol.

Siaradodd yr Aelod o'r Cabinet ar faterion yr Hinsawdd a Gwasanaethau Corfforaethol yn gadarnhaol hefyd am y Strategaeth Hybu a'r Cynllun Gweithredu ac roedd yn teimlo ei bod yn amlwg bod y Gymraeg yn llifo trwy bob rhan o'r Awdurdod Lleol a'i wasanaethau. Roedd yr Aelod o'r Cabinet yn arbennig o falch o nodi bod Aelodau Etholedig a staff yn cael y cyfle i ddysgu'r iaith yn fewnol, a hynny'n rhan o'u swyddi, a nododd fod nifer fawr yn manteisio ar y ddarpariaeth. Dywedodd yr Aelod o'r Cabinet y byddai'r ddarpariaeth yma nid yn unig yn cynyddu'r defnydd o'r iaith mewn lleoliadau gwaith, ond hefyd yn y cartref gyda theuluoedd a ffrindiau.

Canmolodd yr Aelod o'r Cabinet ar faterion Datblygu a Ffyniant gynnwys yr adroddiad. Roedd yr Aelod o'r Cabinet yn cydnabod y byddai'n anodd cynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg yn y gymuned ond yn falch o nodi'r camau sydd yn eu lle i roi cyfle i bartneriaid gyfrannu at lwyddiant y strategaeth gyffredinol. Gan gyfeirio at adran 5.6 yr adroddiad, roedd yr Aelod o'r Cabinet yn teimlo y byddai'n bwysig i'r Cyngor fonitro rhan 2 o'r Cynllun Gweithredu.

Siaradodd yr Aelod o'r Cabinet ar faterion Iechyd a Gofal Cymdeithasol am fanteision dysgu'r Gymraeg a'i fod yn teimlo bod yr adroddiad yn dangos ymrwymiad y Cyngor i gyflawni ei nodau. Gwnaeth yr Aelod o'r Cabinet gydnabod bod modd i ddysgu iaith newydd yn ddiweddarach mewn bywyd deimlo'n frawychus a holodd a oedd ffigurau ar gael o ran y niferoedd o'r ddemograffeg yma sy'n manteisio ar y cyfle.

Cadarnhaodd Rheolwr y Gwasanaethau Cymraeg i'r Pwyllgor fod Cymraeg i Oedolion yn gweithio'n galed i dargedu'r ddemograffeg, yn enwedig ar adeg pan fo Eisteddfod RhCT ar y gweill. Awgrymodd Rheolwr y Gwasanaeth y dylid cynnwys ystadegau fel hyn yn y Cynllun Gweithredu pan fydd ar gael, a thargedu'r gymuned yn unol â hynny.

Dilynodd trafodaethau ynghylch dysgu Cymraeg y tu allan i leoliadau addysg a rhoddodd y Fenter Iaith wybod i'r Aelodau fod gwaith wedi'i gomisiynu i edrych i mewn i ddata yng Nghyfrifiad 2021 a oedd wedi dangos bod RhCT ar ei hanterth yn y grŵp 18–24 oed, ond ar gyfer pobl 65 oed neu'n hŷn roedd y ffigurau'n isel iawn. O ganlyniad, rhoddwyd gwybod i'r Aelodau bod gwaith yn cael ei wneud i gynyddu'r cyfleoedd gyda phartneriaid i ymgysylltu â'r gymuned leol.

Diolchodd y Cadeirydd i'r cyfranogwyr am eu cyfraniadau. **PENDERFYNODD** Is-bwyllgor y Cabinet ar Faterion y Gymraeg wneud y canlynol:

1. Nodi sylwadau ac arsylwadau'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu;
2. Nodi cynnwys yr adroddiad yma a'r Cynllun Gweithredu cysylltiedig;
3. Cymeradwyo Cynllun Gweithredu'r Strategaeth Hybu'r Gymraeg 2022 i 2027.

8 Adroddiad Monitro Blynyddol – y Gymraeg

Darparodd Rheolwr y Gwasanaethau Cymraeg gopi o Adroddiad Blynyddol Drafft Safonau'r Gymraeg 2022–2023 i'r Is-bwyllgor.

Diolchodd y Cadeirydd i Reolwr y Gwasanaeth am yr adroddiad cynhwysfawr a dywedodd ei fod yn hyderus bod yr Awdurdod Lleol yn cydymffurfio â'r 171 o safonau statudol a gafodd eu cyflwyno gan Lywodraeth Cymru yn unol â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, ac yn ymdrechu i wella.

Roedd y Cadeirydd yn falch o nodi'r amrywiaeth o fentrau a gyflawnwyd gan wasanaethau'r Cyngor ac i nodi bod y Cyngor wedi cymryd rhan mewn nifer o achlysuron cenedlaethol. Siaradodd y Cadeirydd am y llu o gyfleoedd dysgu ledled RhCT, gan gyfeirio at weithwyr sy'n wynebu'r cyhoedd mewn canolfannau hamdden fel enghraifft o arfer da.

Siaradodd yr Aelod o'r Cabinet ar faterion Datblygu a Ffyniant o blaid yr adroddiad. Nododd bod adborth gan Gomisiynydd y Gymraeg yn ystod cyfarfod blynyddol y Cyngor gyda'i Swyddog Gosod Safonau a Chydymffurfiaeth a gafodd ei gynnal yn Chwarter 3, 2022–2023 yn parhau i fod yn gadarnhaol iawn o ran y cynnydd sydd wedi'i weld yn Rhondda Cynon Taf.

Manteisiodd yr Aelod o'r Cabinet ar faterion yr Hinsawdd a Gwasanaethau Corfforaethol ar y cyfle i ddiolch i Diwtor Cymraeg y Cyngor am estyn cynnig gwersi i staff arlwygo.

Manteisiodd y Fenter Iaith ar y cyfle i siarad am Brosiect Chwaraeon RhCT, a dywedodd ei fod wedi bod yn braf ac yn gadarnhaol. Canmolodd y Fenter Iaith agwedd y garfan, y gwirfoddolwyr ifainc a'r staff; a dywedodd ei fod yn fodel yr hoffai'r Fenter ei ddatblygu ymhellach.

Diolchodd y Cadeirydd i'r cyfranogwyr am eu cyfraniadau. **PENDERFYNODD** Is-bwyllgor y Cabinet ar faterion y Gymraeg wneud y canlynol:

1. Nodi cynnwys yr adroddiad drafft;
2. Cymeradwyo'r adroddiad drafft fel bod modd i fersiwn derfynol gael ei chyhoeddi ar wefan Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf, a chymeradwyo'r gwaith o sicrhau bod yr adroddiad terfynol ar gael ym mhob un o swyddfeydd yr Awdurdod sydd ar agor i'r cyhoedd erbyn 30 Mehefin 2023 fan bellaf;
3. Cymeradwyo'r trefniadau ar gyfer rhoi gwybod i'r cyhoedd bod yr adroddiad blynyddol terfynol wedi cael ei gyhoeddi.

9 Materion Brys

Gyda chaniatâd y Cadeirydd, manteisiodd y Fenter Iaith ar y cyfle i siarad am achlysur Parti Ponty a fyddai'n cael ei gynnal ar benwythnos 12 Mai 2022.

Rhoddyd gwybod i'r aelodau y byddai Parti Pwll Ponty yn cael ei gynnal ar y dydd Gwener lansio'r achlysur, ac y byddai dros 370 o blant ysgol yn dod i Lido Pontypridd am ddim i fwynhau amrywiaeth o weithgareddau a cherddoriaeth fyw. Byddai'r dydd Sadwrn yn dechrau gyda'r Parkrun ac yn parhau gyda pherfformiadau byw, stondinau bwyd a diod, a llu o weithgareddau addas i bob

oed.

Estynnodd y Fenter Iaith ei diolch i'r Awdurdod Lleol am ei gefnogaeth gan ddatgan ei bod yn edrych ymlaen at ddatblygu'r achlysur rhagor yn dilyn llwyddiant disgwylidig Eisteddfod 2024.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Fenter Iaith am rannu manylion am benwythnos a oedd yn argoeli'n dda ac a fyddai'n ymgorffori hwyl ac ystod amrywiol o weithgareddau mewn amgylchedd dysgu Cymreig.

Daeth y cyfarfod i ben am 3.42 pm

**Y Cynghorydd R Lewis
Cadeirydd.**